

посприяє виявленню наявних та потенційно можливих факторів і умов, що формують продовольчу небезпеку.

Вітчизняна практика продемонструвала стійкість, пріоритетність та ключову роль дрібного сільського господарства у виробництві, збереженні та розвитку локальних ринків і ланцюгів постачань продовольства, оскільки їх частка у загальному обсязі виробництва картоплі, овочів та фруктів складала 3/4, продукції тваринного походження – 1/3. Звідси, видається логічним, що держава повинна у своїй політиці та програмних документах акцентувати увагу саме на підтримці дрібних та малих місцевих сільгоспвиробників, а не великих агрохолдинів. Зміна аграрної структури дозволить сімейним фермам використовувати свій виробничий потенціал для підвищення рівня розвитку регіонів та забезпечення справедливої конкуренції на ринках агро – продовольчої продукції. Проведення структурної модернізації аграрного сектору, у підсумку, призведе до того, що він стане потужним драйвером української економіки після завершення війни.

Перелік використаних джерел:

1. Чи буде продовольча криза у 2023 році URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/13/691440/>
2. В Україні створено Національну платформу продовольчої безпеки: Офіц. сайт Держпродспоживслужби України. URL: <https://dpss.gov.ua/news/v-ukrayinistvoreno-nacionalnu-platformu-prodovolchoyi-bezpeki>
3. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf>
4. Козицький М. На Львівщині планують збудувати індустріальний парк, аналогів якому в Україні немає URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67444>

УДК 005.915

Боднар Артур

студент групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Радинський Сергій

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Bodnar Artur

student of group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Sergiy Radynskiy

PhD (Economics), Associate Professor

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА SOURCES OF FINANCIAL SANITATION OF THE ENTERPRISE

У складних соціально-економічних умовах господарювання вітчизняних підприємств виникають внутрішні та зовнішні чинники, які дестабілізують їхню діяльність та спричиняють

виникнення кризових явищ. Серед даних чинників можна виділити обмеженість ресурсів та відсутність досвіду управління ними, конфліктність інтересів, недостатня стабільність, суб'єктивність пріоритетів та невідповідність фінансових рішень можливостям підприємств. Рух їх грошових потоків визначається нині не тільки об'єктивними економічними реаліями, але й суб'єктивними діями зовнішніх чинників. Відповідно, успішний розвиток та функціонування кожного господарюючого суб'єкта в першу чергу залежить від своєчасного та адекватного реагування його керівництва на появу перших симптомів розвитку зазначених чинників і розвитку кризи та розробку дієвих заходів щодо нейтралізації її негативних наслідків.

Особливе місце у процесі фінансового оздоровлення підприємства посідають заходи фінансово-економічного характеру, які відбивають фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації та використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємств.

Джерелами фінансування фінансового оздоровлення (санації) можуть бути кошти, залучені на умовах позики або на умовах власності; на поворотній або безповоротній основі. Склад внутрішніх фінансових джерел санації показано у таблиці 1.

Таблиця 1

Внутрішні фінансові джерела санації підприємств

Потенційні фінансові джерела санації	Напрями мобілізації коштів
Виручка від реалізації товарів (робіт, послуг)	Збільшення обсягів реалізації
	Збільшення ціни на товари, роботи, послуги
Кошти вивільнені у процесі зменшення витрат на оплату праці	Зменшення розмірів заробітної плати працівників (за погодженням з працівниками)
Кошти отримані від збільшення інших операційних доходів	Продаж надлишків сировини, матеріалів, товарів
	Продаж основних засобів та нематеріальних активів
	Здача в оперативну оренду основних засобів
	Забезпечення повернення раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості
Кошти отримані від збільшення інших доходів	Реалізація довгострокових та поточних фінансових інвестицій (акцій, облігацій, корпоративних прав інших підприємств)
Кошти отримані від збільшення інших фінансових доходів	Здача у фінансову оренду основних засобів, які не використовуються у виробництві

Примітка: складено автором на основі [2, С. 421]

Внутрішні джерела санації відіграють значну роль у процесі відновлення платоспроможності суб'єкта господарювання, оскільки окрім пошуку та використання фінансових резервів в теперішній час, вони дозволяють у майбутньому збільшувати прибутковість підприємства за рахунок економії на різного роду витратах. Потенційні зовнішні фінансові джерела санації та напрямки їх мобілізації показано у таблиці 2.

Таблиця 2

Зовнішні фінансові джерела санації підприємств

Потенційні фінансові джерела санації	Напрями мобілізації коштів
Кошти кредиторів	Реструктуризація кредиторської заборгованості (продлонгація строків сплати, конвертація боргу у власність; перехід короткострокової заборгованості у довгострокову; списання заборгованості)

	Надання цільових банківських позик
	Надання позик під забезпечення облігаціями чи іншими борговими цінними паперами, гарантованими керуючим санацією
Кошти мобілізовані у випадку реструктуризації (реорганізації) підприємства	Злиття з підприємством конкурентом, постачальником (покупцем)
	Приєднання до підприємства-конкурента чи підприємства постачальника (покупця)
	Поглинання підприємством конкурентом
	Поділ підприємства, з метою реалізації санаційних заходів, окремо для кожного, створеного після поділу, структурного підрозділу
	Виокремлення від підприємства окремих підрозділів
	Перетворення (зміна форми власності чи організаційно-правової форми)
Кошти учасників (власників)	Додаткові внески до статутного фонду
	Надання власниками коштів у кредит
	Надання безповоротної фінансової допомоги власниками
	Надання облігаційних позик з умовою подальшої конвертації придбаних облігацій в акції
Пряме державне фінансування	Надання бюджетних дотацій, субвенцій, субсидій
	Внесення державою коштів до статутного фонду державних підприємств
Непряме державне фінансування	Надання податкових пільг зменшення ставки оподаткування, надання податкових канікул)
	Надання державних пільгових кредитів
	Здійснення державних замовлень щодо продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства, на якому реалізуються санаційні заходи
	Надання дозволу на порушення антимонопольного законодавства, щодо встановлення цін

Примітка: складено автором на основі [2, С. 422]

Метою фінансового оздоровлення на підприємстві є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності й платоспроможності підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування засобів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Фінансове оздоровлення мають форму санаційних заходів організаційно-правового характеру спрямовані на вдосконалення організаційної структури підприємства, організаційно правових форм бізнесу, підвищення якості менеджменту, звільнення підприємства від непродуктивних виробничих структур, поліпшення виробничих стосунків між членами трудового колективу тощо [1].

У цьому контексті розрізняють два види санації:

1. Санація зі збереженням існуючого юридичного статусу підприємства-боржника.
2. Санація зі зміною організаційно-правової форми та юридичного статусу санованого підприємства (реорганізація).

На практиці досить часто із санацією ідентифікується поняття «реструктуризація». Реструктуризація суб'єкта господарювання — це проведення організаційно-економічних,

правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну його структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва [3, С. 171].

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно відмітити, що фінансове оздоровлення на підприємстві - це сукупність заходів, направлених на забезпечення покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, відновлення або підвищення рівня ліквідності та платоспроможності, скорочення всіх видів заборгованостей, поліпшення структури оборотного капіталу та формування засобів ресурсів, необхідних для проведення оздоровчих заходів виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру.

Перелік використаних джерел:

1. Карпунь І.Н. Санація в системі антикризового управління підприємством. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca/Ekon/2016_30/49.pdf

2. Савела А. Ю. Санація та її роль у фінансовому оздоровленні підприємств. Держава та регіони. 2014. № 6. С. 420-422.

3. Череп А.В., Северина С.В. Удосконалення класичної моделі санації підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2014. № 2. С. 169-171.

УДК 338.43

Гапон Вадим

аспірант, група БМа-12

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Крамар Ірина

доктор економічних наук, доцент

професор кафедр економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Vadym Hapon

Post-graduate Student of the group BMa-12

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Kramar

Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor

Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ THE CURRENT STATE OF UKRAINE AGRICULTURAL SECTOR FUNCTIONING

Сільське господарство є однією із ключових галузей національної економіки, формуючи разом з іншими суміжними галузями близько 20% української економіки. За словами першого заступника Міністра аграрної політики та продовольства України Тараса Висоцького, у зв'язку із падінням інших секторів, зокрема, металургії, частка агропромислового комплексу прогнозовано зросте до 30% [1]. Окрім того, зважаючи на те, що дана галузь на 70% залежить від експорту, то вона генерує значні валютні надходження в Україні. Таким чином, ефективна діяльність підприємств аграрного сектору є важливим фактором забезпечення стабільності економіки України, зокрема, у період дії воєнного стану.